

Uppluckring, ökning och pedantisk efterlevnad av normer

Enligt en artikel i Verkkouutiset 17.4.2024 har den arbetsgrupp för uppluckring av normer som tillsattes av regeringspartierna i samband med ramförhandlingarna lämnat in de första förslagen till normer som ska luckras upp till regeringen. Listan innehåller 32 förslag från många olika branscher. De riksdagsledamöter från olika partier som deltar i arbetsgruppen för uppluckring av normer verkar vara nöjda med arbetsgruppens arbete. Bland annat uppger riksdagsledamot Sinuhe Wallinheimo att det i regeringsprogrammet nämnda målet om 300 normer som ska avvecklas under denna valperiod inte kommer att bli någon utmaning för åtminstone denna arbetsgrupp. På samma sätt menar riksdagsledamot Mika Poutala att målet är att underlätta vardagen för människor och företag.*

Att luckra upp normer låter naturligtvis fantastiskt. Men tiden utvisar hur uppluckringen av normer verkligen genomförs. Positivt är dock att man åtminstone försöker. Den här typen av nyhet om uppluckring av normer skapar i alla fall en bild av att antalet normer och olika bestämmelser i samhället i framtiden kommer att minska, vilket därmed underlättar företagets vardag. Men hur är det egentligen? Om vissa normer kan luckras upp i Finland, hur många nya normer och olika regleringar kommer då samtidigt till från både Finland och EU?

Valet till Europaparlamentet ordnas i juni 2024. Till parlamentet väljs 720 ledamöter i stället för de tidigare 705. Storleken på parlamentet ökar alltså. Jag är mycket orolig för att det kommer att införas fler bestämmelser som försvårar vardagen för medborgare och företagare under de närmaste åren. Hoppas verkligen att det till parlamentet väljs personer som inte bara vill öka regleringen, utan också är beredda att avveckla den. Det vore viktigt att vid sidan av EU:s nya regelverk även upphäva vissa enskilda byråkratiska bestämmelser samtidigt.

Alla människor, inklusive medlemmarna i EU-parlamentet och deras assistenter, finländska riksdagsledamöter och deras assistenter, finländska tjänstemän och EU-tjänstemän och deras assistenter, vill i sitt arbete ta fram lösningar som de tycker är viktiga. Ett sätt att göra detta är att skapa nya regler och bestämmelser, och för tjänstemän att pedantiskt följa de regler som redan har skapats. När det gäller det sistnämnda är framför allt de finska tjänstemännen ”duktiga”.

Jag har varit med i internationella bageriorganisationer i ett par decennier. På grundval av vad jag har hört på mötena i dessa organisationer kan man dra slutsatsen att EU-reglerna är desamma för alla, men att reglerna tolkas olika i olika EU-länder. I många andra EU-länder verkar de tjänstemän som utför kontrollerna ha en bättre förståelse för att det är mer förnuftigt att förbättra företagets förutsättningar och ibland även att hjälpa en-

enskilda företagare än att försvaga företagarens förutsättningar genom att pedantiskt följa reglerna.

I Finland finns det många bra och engagerade hälso- och/eller arbetarskyddsinspektörer och andra tjänstemän som kan se helheten och agera på annat sätt än genom att bara förlita sig pedantiskt på regelverk. Men tyvärr finns det också många som ”vill visa” den makt som hör till deras tjänsteuppgift för det som ska övervakas. Under årens lopp har många bageri- och/eller konditoriföretagare tagit kontakt och berättat om

de enskilda inspektörernas småaktighet och nitiskhet. Många av fallen jag hört om har varit väldigt förvirrande.

Här följer ett konkret exempel på myndighetens pedanteri vid en Oiva-inspektion av ett bageriföretag. I fallet handlade det om att en inspektör som utförde livsmedelstillsynen upptäckte att företaget hade förvarat gurkskivorna i ett +10 graders salskåp när de enligt reglerna skulle ha förvarats i ett max +6 graders kylskåp. Inspektören antecknade ”bör korrigeras ☹️” i Oiva-rapporten och i rapportens observationsfält ”*Det finns anmärkningar om livsmedelsförvaring*”, eftersom hen hade upptäckt detta missförhållande. Men om företagaren under kontrollen hade upptäckt samma missförhållande före inspektören (dvs. i inspektörens närvaro) och åtgärdat situationen, skulle missförhållandet inte ha registrerats i Oiva-rapporten. Men tyvärr hann inspektören först.

Man kan föreställa sig att det också skulle vara mer ändamålsenligt för livsmedelsinspektörens eget arbete om dessa gurkflyttningar från ett +10 graders skåp till ett +6 graders skåp hade gjorts på plats i närvaro av inspektören. Då hade saken korrigerats med en gång. Men nu gjorde inspektören en Oiva-rapport av sitt inspektionsbesök, antecknade ”bör korrigeras” och skickade en faktura på sitt inspektionsbesök till företaget. Efter en tid kom inspektören på nytt kontrollbesök för att konstatera att gurkorna låg i rätt kylskåp och skrev en ny Oiva-rapport om det. Och skickade en ny faktura till företaget. På så sätt kunde man samtidigt samla in pengar från företagaren till kommunen. När man betraktar det här fallet kan man vara och fundera på hur meningsfull den där pedantiska småaktigheten är. Naturligtvis kan inspektören alltid säga att hen bara följde de instruktioner som hen fått.

Vem eller vilka betjänas överhuvudtaget av sådana regler/riktlinjer? Kanske själva myndighetsverksamheten? Sådana regler är i alla fall ett bra exempel på att det verkligen finns ett behov av att luckra upp normer, också inom livsmedelsbranschen. Eller föreställer sig någon att livsmedelssäkerheten förbättras genom att man utnyttjar varje tillfälle att bestraffa företagare med en negativ Oiva-anmärkning och extra inspektionsbesök och avgifter?

Mika Väyrynen

* <https://www.verkkouutiset.fi/a/hallitus-sai-ehdotukset-32-purettavasta-normista-suomalaisten-arkea-helpommaksi/#7f408211>